

Monumentnummer*: 516161

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 30 juli 2001
Kadaster deel/nr 82995/1

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Kinderdijk Molenlanden Zuid-Holland

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Nieuw-Lekkerland D 1283

Omschrijving**

Inleiding

Het BOEZEMGEMAAL Wisboom dateert uit 1868 en is gebouwd in Traditioneel-Ambachtelijke stijl. Het Wisboomgemaal was van oorsprong een stoomgemaal dat bij Kinderdijk gebouwd werd ter versterking van de molens die de bemaling van het waterschap de Overwaard verzorgden. Het stoomwerktuig dreef vier schepraderen aan. In 1924 werd het stoomgemaal vervangen door een elektrisch centrifugaalpomp­gemaal van aanmerkelijk grotere capaciteit waarbij twee elektromotoren werden opgesteld die elk een centrifugaalpomp dreven. De schepraderen werden toen verwijderd. De pompgemalen werden aan de zij­kanten in nieuwe aanbouwen ondergebracht. Door deze aanbouwen heeft het huis een T-vormige plattegrond. In 1953 werd een tweede elektrisch gemaal toegevoegd. Deze zijn tot 1996 in gebruik geweest.

De boezemgemalen liggen op het laagste punt bij Kinderdijk en lozen overtollig water uit de Overwaard op de Lek.

De behuizing van de machinerieën staat direkt langs een brug en rust gedeeltelijk op poeren in het water. Op de achtergrond vormen de molens van Kinderdijk een fraai en typisch Hollands decor.

Omschrijving

Het 19de-eeuwse gemaal­huis is opgetrokken vanuit een rechthoekige plattegrond met de verdiepingloze aanbouwen uit 1924 is een T-vormige plattegrond ontstaan. Het gemaal­huis is gemetseld in rode baksteen en heeft een betonnen plint; bestaat uit één boulaag en een kapverdieping onder een met gesmoorde Hollandse pannen gedekt zadeldak met de nokrichting evenwijdig aan de Lekdijk. Het

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

gemaal is deels gebouwd op rond gemetselde poeren die ter hoogte van het waterniveau zichtbaar zijn. Langs de linkergevel loopt tot halverwege het pand een betonnen looprand.

De bakstenen aanbouwen hebben gepleisterde plinten waarop één bouwlaag onder een plat dak.

Alle ramen in het pand zijn rondboogvormig en hebben gietijzeren roeden, betonnen onderdorpels en rollagen. Gehele pand heeft een houten dakgoot die rust op eenvoudige ijzeren klampen.

Centraal in de symmetrische voorgevel (oost), een tuitgevel, een dubbele houten deur met rondboogvormig bovenlicht met ijzeren roeden. Aan weerszijden van de deur een venster in een verdiept gemetseld rondboogvormig veld waarvan de randen zijn gestuct. Boven de deur een zandstenen gevelsteen waarin de naam 'De Overwaard' is aangebracht; in de top een rondboogvenster.

In de rechterzijgevel (noord) een gepleisterde cartouche waarin het stichtingsjaar, de bestuursleden en de hoofdingelanden zijn genoemd. De plaat wordt bekroond met twee smeedijzeren krullen en het (huidige) wapen van de gemeente Alblasterdam. Aan weerszijden lichtriserende pilasters bekroond met getrapte gemetselde klossen waarop de dakgoten rusten. In de uitbouw bevinden zich drie grote en een klein rondboograam. In het oude deel van de rechterzijgevel twee houten deuren die via een houten brug te bereiken zijn. Rechts drie rondboogramen. Links één rondboograam. In de linkergevelwand bevinden zich in totaal tien ijzeren rondboog meerruits vensters waarvan vijf kleiner zijn.

In de achtergevel zit een houten deur met drieruitsbovenlicht. Deze gevel is bereikbaar via een houten brug en een trapje welke vanaf de rechteroever is aangelegd. Rechts van de deur een halfboograam en langs de gevelranden windveren met op de top een houten pylon.

Het interieur is qua indeling oorspronkelijk. In de beide uitbouwen zijn de centrifugaalpomp opgesteld, Pannennis machinerie. In het voormalige ketelhuis bevinden zich de transformatieruimte, de laagspanningsruimte en een smederij waarvan de schouw en vuurplaat nog aanwezig zijn. Houten kap.

Waardering

Het gemaal is van algemeen belang wegens cultuur-historische waarde als gaaf voorbeeld van een negentiende eeuwse boezemgemaal met een van de Alblasterwaard waterstaatkundige belangrijke betekenis.

Het gemaal is van algemeen belang wegens architectuur-historische waarde als typologisch voorbeeld van een herkenbaar gemaal met een voor het eind van de negentiende eeuw herkenbare verschijningsvorm.

Het gemaal is met name van stedenbouwkundig en landschappelijk belang vanwege de beeldbepalende ligging aan de Kinderdijk waar de molens voorbeeld zijn van een oudere maaltechniek

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Gemaal (M)

Functie

Boezemgemaal

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument